

mgr Marlena Gołębiowska

Państwo jako właściciel-innowator.
Własnościowe uwarunkowania innowacyjności największych przedsiębiorstw
wybranych krajów Europy Środkowej w latach 2009–2021

W nauce ekonomii znaczenie kategorii innowacji odzwierciedla się w konsensusie co do ich roli w kształtowaniu konkurencyjności przedsiębiorstw oraz we wzroście i rozwoju gospodarczym krajów. Przekłada się to na intensywną eksplorację tej kategorii. Jednocześnie niektóre obszary badań jej poświęcone pozostają zaskakująco słabo zgłębione. Jednym z nich jest innowacyjność przedsiębiorstw państwowych. Przez dekady w głównym nurcie ekonomii dominowało przekonanie o inherentnie niższej innowacyjności tych podmiotów względem prywatnych. Pogląd ten przyjmowano w zasadzie *a priori*, bez pogłębionej analizy teoretycznej czy weryfikacji empirycznej. W ostatnich latach w literaturze ekonomicznej rewiduje się to stanowisko. Badacze sugerują, że – w określonych warunkach instytucjonalnych i przy właściwym zarządzaniu – przedsiębiorstwa państwowe mogą wykazywać się wysokim, a nawet wyższym niż prywatne, poziomem innowacyjności. Empiryczne potwierdzenie tych stwierdzeń pozostaje jednak ograniczone, szczególnie w kontekście gospodarek Europy Środkowej. Niniejsza rozprawa doktorska wypełnia tę lukę badawczą. Jej głównym celem naukowym jest określenie związku między własnością państwową przedsiębiorstw a ich innowacyjnością w krajach Europy Środkowej.

W rozprawie sformułowano hipotezy dotyczące innowacyjności przedsiębiorstw państwowych, wykorzystując aktywność patentową jako miernik wyników innowacyjnych. Hipotezy te dotyczyły różnic w liczbie zgłoszeń patentowych i ich cytawalności między przedsiębiorstwami państwowymi a prywatnymi oraz zróżnicowania liczby zgłoszeń patentowych przedsiębiorstw państwowych w zależności od zakresu udziałów państwa, sektora działalności i wielkości przychodów operacyjnych. Weryfikowano je na podstawie badań prowadzonych na próbie największych przedsiębiorstw niefinansowych z wybranych krajów Europy Środkowej – Czech, Polski, Rumunii, Słowacji i Węgier, wykorzystując i integrując dane z baz Orbis i PATSTAT. W procesie badawczym zastosowano metody statystyczne i ekonometryczne, w tym model regresji liniowej, model logitowy oraz model regresji ujemnej dwumianowej dla danych panelowych.

Wyniki badań potwierdziły postawione hipotezy z wyjątkiem jednej. Dowiedziono, że przedsiębiorstwa państwowe wykazują wyższą liczbę zgłoszeń patentowych w porównaniu do przedsiębiorstw prywatnych. Ponadto wśród przedsiębiorstw państwowych wskazano istotne zróżnicowanie zgłoszeń patentowych w zależności od zakresu udziałów państwa (liczba zgłoszeń była wyższa w przypadku mniejszościowych), sektora działalności (wyższa w sektorach przemysłu zaawansowanych technologii i usług wiedzochłonnych oraz ogółem w sektorze przemysłowym), a także wielkości przychodów (wyższa w przypadku przedsiębiorstw z wyższymi przychodami). Nie potwierdzono hipotezy dotyczącej cytowalności zgłoszeń patentowych przedsiębiorstw państwowych, ze względu na brak istotnych statystycznie różnic tych cytowań w porównaniu do przedsiębiorstw prywatnych. Wnioski z badań wskazują tym samym na złożoność relacji między własnością państwową a innowacyjnością w Europie Środkowej – wyższą innowacyjność przedsiębiorstw państwowych względem prywatnych, przy jednocześnie potencjalnie mniejszym oddziaływaniu ich innowacji na aktywność innowacyjną innych podmiotów.

Wkład rozprawy w dziedzinę ekonomii ma charakter wielowymiarowy. W aspekcie teoretycznym zawiera autorską koncepcję ewolucji paradygmatu innowacyjności przedsiębiorstw państwowych. W aspekcie metodycznym prezentuje pogłębione, zindywidualizowane badania, łączące analizę struktury własnościowej przedsiębiorstw z kompleksową oceną ich aktywności patentowej. W aspekcie empirycznym dostarcza dowodów w zakresie związku między własnością państwową a innowacyjnością w gospodarkach Europy Środkowej. Wyniki badań rzucają nowe światło na potencjał innowacyjny przedsiębiorstw państwowych w krajach Europy Środkowej, ukazując szerzej ich potencjalną rolę w budowaniu konkurencyjności gospodarek i zrównoważonym rozwoju. W tym kontekście rozprawa ma także implikacje aplikacyjne, dostarczając rekomendacji dla decydentów politycznych i gospodarczych w zakresie optymalizacji polityki innowacyjności i polityki właścicielskiej.